

PROGRAMOWANIE SYSTEMU JĘZYKA POLSKIEGO DZIECI DWUJĘZYCZNYCH.

JĘZYK MATEMATYCZNY W DZIAŁANIU.

Prowadzenie: Elżbieta Ławczys, Bzowska Lucyna

HEJ KOLEGO MÓJ! - PIOSENKA I ZABAWA POWITALNA (OWCZARECZEK)

Wariant I

*Hej kolego mój!
Koleżanko ma!
Kłaśnij w dłonie, unieś ręce
i zrób kroki dwa.*

Stoimy parami, twarzami zwrócenii do siebie – tworząc dwa koła współśrodkowe.
W pierwszej części zabawy ilustrujemy ruchem śpiewany tekst:
- w pierwszym wersie, podajemy sobie prawe ręce w geście przywitania,
- w drugim wersie, podajemy sobie lewe ręce w geście przywitania,
- w trzecim wersie, klaszczemy w swoje dłonie i unosimy ręce do góry,
- w czwartym wersie, dwoma małymi krokami przesuujemy się po kole za prawą ręką
(o jednego partnera).

Podczas refrenu można grupie zaproponować różne warianty:

a/ haczyki z partnerem (za prawe i lewe łokcie)

b/ po złapaniu się za ręce, osoby z koła zewnętrznego i wewnętrznego przesuują się w swoją
prawą stronę.

Wariant II

*Prawą rękę daj!
Lewą rękę daj!
Kłaśnij w dłonie, unieś ręce
Podskocz, raz i dwa!*

Stoimy parami w dowolnym miejscu w sali, twarzami zwrócenii do siebie.
W pierwszej części zabawy ilustrujemy ruchem śpiewany tekst:
- w pierwszym wersie, podajemy sobie prawe ręce w geście przywitania,
- w drugim wersie, podajemy sobie lewe ręce w geście przywitania,
- w trzecim wersie, klaszczemy w swoje dłonie i unosimy ręce do góry.
- w czwartym wersie, wykonujemy dwa podskoki w miejscu.

Podczas refrenu wykonujemy z partnerem obroty podskokami w trzymaniu haczyki za prawe łokcie, a po czterech taktach zmieniamy partnera i z nim wykonujemy kolejne cztery takty obrotów podskokami w trzymaniu za lewe łokcie.

PRZYGOTOWANIE KLASOWEGO JARMARKU

Dzieci podpisują swoje prace w niewidocznym miejscu - to będą towary w sklepie. Prace układamy według kategorii, do każdej z nich ustalamy piktogram, np. kartki – prostokąt, bombki – kółko, aniołek – trójkąt itd. Wspólnie określamy ceny poszczególnych ozdób i przygotowujemy kartki z cenami. Następnie ustalamy kwotę, jaką mamy do wydania, np. 20 zł. Po tych przygotowaniach przechodzimy do właściwego działania. Wszystkie dzieci siedzą, mają przed sobą kartkę i coś do pisania. Ustalamy, że zapisujemy imię kupującego, symbolicznie rysujemy jego zakupy, obliczamy i zapisujemy wartość zakupów oraz resztę (jeżeli była). Po każdej kupującej osobie układamy treść zadania o danej sytuacji, np. *Kasia kupiła 2 bombki na choinkę, aniołka i 3 kartki. Ile zapłaciła za zakupy?*

Kasia miała 20 zł. Zapłaciła za zakupy 15 zł. Ile zostało jej reszty? Jeżeli w danym zadaniu będzie reszta, to nauczyciel może ułożyć zadanie na podstawie działania dzieci i dodać pytanie *Ile zostało jej reszty?*

Po kilku przykładach każde dziecko zapisuje swoje imię i symbolicznie rysuje zakupy, oblicza ich wartość. Następnie dzieci omawiają swoje zakupy, podają, ile wydały pieniędzy i ile zostało im reszty, np. *Kupiłem/lam Zapłaciłem/lam Dostałem/lam ... złotych reszty.* Dla ułatwienia można zapisać na tablicy (w widocznym miejscu) początek powyższych zdań.

Programowanie systemu języka: zabawa w kupowanie i sprzedawanie to kolejna okazja do ćwiczeń wprowadzających nowe słowa., ćwiczenie możemy poprowadzić tak, aby pokazywać opozycję Mianownik/Dopełniacz/Biernik.

JEDNOSTKI CZASU

Nauczyciel rozkłada paski papieru z nazwami (napisem do dołu): rok, pora roku, miesiąc, tydzień, dzień, godzina, minuta. Nauczyciel odwraca pierwszą kartkę, np. MIESIĄC. Dzieci wspólnie podają wszystkie informacje o tym haśle. Nauczyciel wyznacza dziecko, które odwróci następną kartkę. Po omówieniu informacji osoba, która odwróciła kartkę, wskazuje kolejną osobę. W ten sposób zabawa toczy się, aż do omówienia wszystkich haseł.

Kolejne działanie zaczynamy od ustalenia, co oznaczają zapisane hasła, jakim jednym słowem możemy je określić.

Wspólnie z dziećmi nauczyciel podaje przykłady praktycznego wykorzystania jednostek czasu i sposobów ułatwiających orientację w czasie: zegarki, kalendarze, daty i godziny programów telewizyjnych, godziny lekcji, godziny odjazdu autobusów, daty umówionych spotkań, daty wyjazdów wakacyjnych itd.

ROK I PORY ROKU

Nauczyciel zapisuje na tablicy aktualny rok, a dzieci go odczytują. Nauczyciel zapisuje rok poprzedni i następny na osi czasu. Można zapisywać i odczytywać więcej lat - w zależności od zainteresowania klasy.

Nauczyciel przypomina, że rok ma 4 pory roku. Przypomina nazw pór roku, zapisuje je na tablicy, odczytuje z dziećmi te nazwy. Ustala wspólnie z dziećmi aktualnej pory roku.

ZABAWY UTRWALAJĄCE PORY ROKU

PORY ROKU

Rozwieszamy w czterech miejscach klasy kartki z nazwami miesięcy. Nauczyciel wystukuje rytm, a dzieci odpowiednio chodzą po sali i sylabizują hasło *PORY ROKU*. Gdy nauczyciel przestaje wystukiwać rytm, dzieci zatrzymują się. Nauczyciel wypowiada skojarzenie do wybranej pory roku, np. sanki, wakacje, choinka, kolorowe liście na drzewach, zielona trawa, a dzieci podchodzą do odpowiedniej kartki i układają zdania z nazwą wskazanej pory roku i/lub wymienionym wyrazem. Kilka rund zabawy, w każdej 3-5 zdań.

Programowanie systemu języka: opcjonalnie ćwiczenie opozycji M/D (mianownik/dopełniacz) - "BANERKI z czasownikami" – opis ćwiczenia na początku scenariusza.

ZABAWA - ROK

Dzieci siedzą w kręgu na krzeselkach lub poduszkach. Każdy uczeń ma przypisaną porę roku – stroje. Nauczyciel wywołuje jedną porę roku, a dzieci które są jej przyporządkowane, zamieniają się ze sobą miejscami, np. na hasło „wiosna”, dzieci będące wiosną siadają na innych miejscach. Na hasło „rok” wszyscy zamieniają się miejscami. Kiedy dzieci oswoją się już z regułami zabawy, nauczyciel może być uczestnikiem, a zabawę prowadzi wybrane dziecko.

PORY ROKU

Dzieci stoją w kręgu. Każdej porze roku przypisujemy gest, np. wiosna – podnosimy ręce do góry, budzimy się jak przyroda wiosną, lato – podskakujemy, pływamy, jesień – uniesionymi rękami ruszamy jak gałęzie drzew na wietrze, zima – kulimy się z zimna, tupiemy rozgrzewając nogi lub rzucały śnieżkami. Nauczyciel mówi: *wiosna* i interpretuje to słowo w ustalony sposób. Dzieci po kolei kontynuują działanie, po czym wymieniają kolejne pory roku z interpretacją ruchową. Kolejna runda to sama interpretacja ruchowa.

W ostatniej rundzie proponujemy działanie z „banerkami”. Na środku kładziemy napisy z nazwami pór roku oraz banerki JEST, NIE MA. Chętne dziecko wchodzi do środka koła, bierze banerek JEST i kładzie go na wybranej porze roku, mówiąc np. *Jest zima*. Dzieci podają kilka skojarzeń do zimy. Następnie osoba ze środka podaje banerek NIE MA wybranej osobie, która mówi zdanie: *Nie ma wiosny, lata i jesieni*. Ta osoba również wchodzi do kręgu i kontynuuje działanie.

Ćwiczenie opozycji M/D (mianownik/dopełniacz) - "BANERKI z czasownikami".

DZIAŁANIA UTRWALAJĄCE NAZWY MIESIĘCY

NAZWY MIESIĘCY

Wcześniej należy przygotować duże kartki z nazwami miesięcy oraz wizytówki z nazwami miesięcy dla każdego uczestnika. Rozpoczynamy od ułożenia w kolejności nazw miesięcy na dużych kartkach. 2-3 razy wspólnie wypowiadamy kolejne nazwy miesięcy – nauczyciel pokazuje kartkę, odczytuje nazwę miesiąca, a dzieci powtarzają. Eksponujemy kartki w widocznym miejscu, przypisujemy im numery i ustalone kolory pór roku.

W kolejnym etapie dzieci przyklejają taśmą wizytówki tak, żeby były widoczne (można przygotować 2 komplety wizytówek w różnych kolorach). Nauczyciel wydaje polecenia, a uczniowie zgodnie z nimi odpowiednio się ustawiają, np.: *Ustawcie się zgodnie z kolejnością miesięcy w roku, zaprezentujcie nazwy miesięcy* (każde dziecko po kolei robi krok do przodu i wypowiada nazwę swojego miesiąca).

Ustawcie się w grupach zgodnie z porami roku i wymieńcie nazwy miesięcy waszej pory roku.

Można przygotować kartki w dwóch kolorach - wtedy dzieci tworzą grupy zgodnie z kolorami kartek.

„OWCZARECZEK” I NAZWY MIESIĘCY

Na tablicy zawieszamy lub zapisujemy nazwy miesięcy. Uczniowie stoją w rozsypance, twarzami do tablicy. Przypominamy zabawę rytmiczną na podstawie „Owczareczka”.

*Hej kolego mój!
Koleżanko ma!
Rok dwanaście ma miesięcy.
Każdy nazwę ma.*

Część 1

8 taktów

- 1 na „raz” - Uderzenie dłońmi w swoje uda.
- „dwa” - Uderzenie dłońmi w górną część klatki piersiowej w okolicy obojczyka.
- 2 na „raz” - Kłaśnięcie w swoje ręce.
- 3 na „raz” - Uderzenie dłońmi w uda.
- na „dwa” - Uderzenie dłońmi w górną część klatki piersiowej w okolicy obojczyka.
- 4 na „raz” - Kłaśnięcie w swoje ręce.
- 5 na „raz” - Uderzenie dłońmi w swoje uda.
- na „dwa” - Uderzenie dłońmi w górną część klatki piersiowej w okolicy obojczyka.
- 6 na „raz i dwa” - Podwójne kłaśnięcie w swoje ręce.
- 7 na „raz” - Uderzenie dłońmi w swoje uda.
- na „dwa” - Uderzenie dłońmi w górną część klatki piersiowej w okolicy obojczyka.
- 8 na „raz” - Kłaśnięcie w swoje ręce.

Część 2 – refren

Nauczyciel pokazuje kartki z nazwami miesięcy i je odczytuje, dzieci powtarzają.

Podczas pierwszego refrenu wymienia pierwsze trzy miesiące, podczas drugiego – kolejne trzy miesiące i tak przez cztery refreny, aż do wyczerpania nazw miesięcy. Potem wymieniane są wszystkie miesiące po kolei, a następnie w dowolnej kolejności.

DZIAŁANIA UTRWALAJĄCE NAZWY MIESIĘCY I DNI TYGODNIA

DZIEŃ DO DNIA

Przygotowujemy piłkę. Stoimy w kręgu. Rozpoczynając zabawę dziecko wypowiada nazwę pierwszego dnia tygodnia (poniedziałek) i rzuca piłkę do wybranej osoby. Ta łapie ją, wypowiada nazwę kolejnego dnia i rzuca piłkę do następnego uczestnika. Dzieci, które miały już piłkę, siadają. Gdy wszyscy usiądą, możemy rozpocząć kolejną rundę z odwrotnym działaniem – kto ma piłkę, mówi nazwę dnia tygodnia i wstaje. Można w drugiej rundzie zmienić reguły, np. wypowiadać nazwy kolejnych dni dzieląc je na sylaby.

KOLEJNE DNI TYGODNIA

Stoimy w kręgu. Wyznaczamy dziecko rozpoczynające zabawę, które wykrzykuje nazwę dnia tygodnia, jak najszybciej obiega stojące w kręgu dzieci i wraca na swoje miejsce. W tym czasie pozostali uczniowie głośno dzielą usłyszane słowo na sylaby lub wymieniają kolejne dni tygodnia. Gdy pierwsze dziecko wróci na swoje miejsce, działanie rozpoczyna kolejna osoba.

DNI TYGODNIA

Dzieci stoją w kręgu. Podają sobie piłkę, wymieniając kolejne nazwy dni tygodnia. W trakcie, kiedy dzieci mówią w jak najszybszym tempie kolejne dni, dziecko lub nauczyciel rysuje kreski na tablicy (w jednakowym tempie – taki “stoper”). Gdy piłka zatoczy krąg i wróci do pierwszej osoby, dzieci wykrzykują hasło *STOP*. Następnie głośno liczą narysowane kreski i zapisują ich ilość. Działanie realizujemy 3-5 razy. Za każdym razem rysujemy i liczymy kreski – umowny czas wykonania zadania. Na koniec porównujemy i omawiamy wyniki, w której rundzie działaliśmy najszybciej, a w której najwolniej.

W ostatniej rundzie proponujemy działanie z “banerkami”. Na tablicy wieszamy nazwy dni tygodnia i przygotowujemy banerki *JEST*, *NIE MA*. Chętne dziecko podchodzi do tablicy z dwoma banerkami. Podnosi banerek *JEST* do jednego dnia tygodnia, po chwili podnosi *NIE MA*, a klasa głośno podaje nazwę poprzedniego dnia tygodnia, np. wtorku. Kilka rund.

Ćwiczenie opozycji M/D (mianownik/dopełniacz) - "BANERKI z czasownikami"

DNI TYGODNIA mel. Krakowiaczek jeden

I

*Dzień za dniem przemija
Każdy się nazywa
Posłuchajcie teraz
Jak to z nimi bywa*

Ref:

*Biegną dni tygodnia
W rytmie kalendarza
Ten sam dzień w tygodniu
Nigdy się nie zdarza*

II

*Poniedziałek lubi
Wysokie podskoki
Do przodu, do tyłu
I na oba boki*

Ref:

III

*Wtorek bardzo grzecznie
Pięknie nam się kłania
Zachęca nas wszystkich
Do naśladowania*

Ref:

IV
*Środa na skakance,
tak jak piłka skacze.
Czy ty też potrafisz?
Pokaż niech zobaczą!*
Ref:

V
*Czwartek chętnie robi
Głębokie przysiady
Jest też bardzo silny
Nie szukaj z nim zwady*
Ref:

VI
*Piątek bardzo lekki
Jak mały motylek
Nie ustoi w miejscu
Choć na małą chwilę*
Ref:

VII
*Sobota zmęczona
od tego skakania
po mocnym tupnięciu
przeszła do klaskania.*
Ref:

VIII
*Niedziela spokojnie
W miejscu stoi sobie
I szeroki uśmiech
Przekazuje Tobie*
Ref:

Dzielimy dzieci na 7 grup przez wypowiedzianie kolejnych nazw dni tygodnia. Każda grupa ma przydzieloną zwrotkę opisującą dany dzień tygodnia. Dzieci przygotowują się do prezentacji – interpretacji ruchowej swojej zwrotki. Kolejno każda z grup prezentuje swoją interpretację, a następnie cała klasa powtarza zaproponowany układ ruchów.

Tekst napisany jest jako piosenka („Inspirowane folklorem”). Można go wykorzystać jako wiersz lub zacząć pracę jak z wierszem, a potem śpiewać i interpretować tekst ruchem.

Wariant I

Stoimy w kręgu. Umawiamy się, że w trakcie śpiewania dzieci mające przyporządkowany dany dzień wchodzi do środka koła i pokazują ruchem słowa piosenki. Podczas refrenu osoby będące w środku podskokami lub cwałem poruszają się zgodnie ze wskazówkami zegara.

Wariant II

Siedzimy w kręgu i śpiewamy słowa piosenki. Uczestnicy zabawy siedząc podają sobie w kręgu apaszkę (jedną lub kilka). Podczas refrenu osoby, które mają apaszki, wychodzą na środek i cwałem poruszają po obwodzie koła.

ZNAMY DNI TYGODNIA

Należy przygotować piłkę lub woreczek.

Stoimy w kręgu. Zadanie polega na jak najszybszym podawania sobie piłki (woreczka) i jednoczesnym wypowiedzianiu kolejnych dni tygodnia – mówi tylko osoba, która trzyma piłkę (woreczek). Nauczyciel może zmieniać kierunek podawania piłki, określać sposób mówienia (głośno, cicho, pytająco, wolno, bardzo szybko).

PIOSENKA POŻEGNALNA

Piosenka pożegnalna do melodii piosenki „Dwóm tańczyć się zachciało”.

*My uczyć się lubimy, lubimy, lubimy,
Choć trochę też psocimy. Fari fari fara.*

*Zajęcia się skończyły, skończyły, skończyły.
Szkoda, bo super były. Fari fari fara.*

DODATKOWE ĆWICZENIA PISANIA

Dodatkowo na zajęciach można wykorzystać materiały z publikacji:

Cieszyńska J. "Kocham Czytać" zeszyt 13 Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków
Fabisiak - Majcher A., Ławczys E., "MOJE SYLABKI cz. 4", Wydawnictwo WIR, wyd. 2, Kraków 2020, str.
39 - 60 (sylaby otwarte, ćwiczenia - paradygmaty ze spółgłoskami C, DZ)

Bibliografia

Bzowska L., Bzowski M., Bisto I., Sowińska A., *Inspirowane folklorem. Zabawy muzyczno-ruchowe oparte na polskiej muzyce ludowej*, Wyd. KLANZA, Lublin 2012.

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się bawiąc klasa I, II, III. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących w klasach I-III*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2000.

Bzowska L., Kownacka R., *Uczymy się, bawiąc z Naszym Elementarzem część 1,2,3,4. Propozycje zabaw i metod aktywizujących*, Wydawnictwo KLANZA, Lublin 2014-15.

Bzowska L Godlewska A., Ławczys E., Zawacka-Uveges A., *Czytam i piszę. Podręcznik z ćwiczeniami dla klasy 1*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, Dublin 2020

Bzowska L Godlewska A., Ławczys E., Zawacka-Uveges A., *Uczę się, bawię i poznaję świat. Podręcznik z ćwiczeniami dla klasy 2*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, Dublin 2019

Cieszyńska J., *Metoda krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci*, Kraków 2013